

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 15. aprila 1891.

O b s e g: Prijazna beseda našim čebelarjem. — Napake o napajanji naše domače živine. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Prijazna beseda našim čebelarjem.**

Le še nekaj tednov, in čas bode prišel, v katerem doživi umen čebelar najveselejše ure pri svojem čebelnjaku. Slabo sicer kaže letos, kajti hudi mraz ter dolga zima pomorila bodeta izvestno mnogo naših ljubljensk čebelic. Ali to ne sme strašiti čebelarja, kajti on mora biti vedno pripravljen na mnogovrstne nezgode, ki ga zmerom zadevajo, posebno pa še ob slabih letinah.

Moj namen je da seznanim one naše čebelarje, kateri nimajo še v svojem čebelarstvu novih Dzierzonovih panjev. Novo čebelarstvo je sicer že precej razširjeno po Kranjskem, a vendar se je čuditi, ako v kraji neke občine v okolici Ljubljanski 18 čebelarjev, kateri imajo letos 300 panjev, a med njimi vsemi je samo eden, ki čebelari z novimi panji na satnike. Večinoma je kriva le nevednost, da se še drugi ne poprimejo čebelarstva z novimi panji. Imel sem večkrat priložnost govoriti z marsikaterim našim čebelarjem, a vselej, kadar sem priporočal nove panje, odgovoril mi je, da on vsega tega ne razume. Prirojeno je sicer našemu kmetovalcu, da je nezaupen do novih iznajdeb, ali vendar se nadejam, da se bode marsikedo izmed naših čebelarjev poprijel novega umetnega čebelarstva, katero ni samo mikalnejše, temuč donaša čebelarju tudi več dobička.

Ako vsakteri čebelar dobro premisli te le nasvete, ki jih mislim v naslednjih vrsticah napisati, gotovo bi poskusil vsaj iz radovednosti s kakima dvema panjema letos vže novo čebelarstvo, in ako poskusi letos z dvema ter z njima pametno čebelari, gotovo bode v prihodnje čebelaril z večimi panji.

Čebelar, kateri čebelari s starimi panji, gledati mora takoj pomladi, kako težavno opravljajo prvo delo

pridne delavke, ko spažijo svoja stanovanja — panje. Čebelar tu ne more storiti drugega, nego potrpežljivo čakati, da je delo dogotovljeno. Ako ima čebelar nove Dzierzonove panje, stori to delo — naj si ima tudi veliko panjev — lahko v kratkem času brez posebnih težav sam. Treba je odvzeti samo le spodnjo desko, katera mora biti pritrjena z vijaki, ter tako osnaži dva panja. Ako se pa hoče še tudi prepričati, kako je panj še založen z živežem, ali če je še matica živa, stori pa to delo najlaglje tako le: Panj, katerega hoče pregledati, postavi naj na mizo, zraven njega pa še drugi prazen panj, in tako naj začne jemati satove, drugega za drugim ter jih pazno ogleduje ter obeša v poleg stoječi prazni panj. Na ta način se lahko preveri v kratkem času, kakšen da je panj. Kadar je vse satovje v drugem panji, osnaži naj potem panj. Gledati je pa na to, da se to delo dovrši kolikor je mogoče naglo, kajti čebele odlete navadno na svoje mesto v čebelnjak, in ker tu ne najdejo svojega panja, iščejo zavetja navadno po sosednjih panjih, kar pa je škodljivo panju, kateri se je pregledoval, ker gotovo izgubi, ako se je mnogo časa potratilo, mnogo delavk, katere pa so ravno sedaj močno potrebne, ko se začenja nastavljeni zalega. Pomladno pregledovanje panjev naj se torej opravlja kolikor mogoče hitro ter mirno.

Pa tudi pri drugih opravilih ima mnogo prijetnejše delo čebelar z novimi nego s starimi panji. Naj omenim samo le še glavno opravilo pri čebelnjaku, namreč rojenje.

Vsak čebelar je doživel mnogo neprilik ob času rojenja ter trpel tudi izdatno škodo. Ko nastopi čas rojenja, t. j. v zadnjih dneh aprila in ob začetku maja, nastane rado deževno vreme. Panji so pripravljeni za rojenje, čebelar zaupno in oprezno postaja pri čebelnjaku ter čaka, kdaj se usuje iz katerega panja ro-

Vse je pripravljeno, ali glej nadloge! Oblak zakrije sonce prej živahno šumenje pred panji poneha, naposled pa morebiti začne še dežiti. In tako se godi še par prihodnjih dni, in prvega roja ni več pričakovati. Sedaj nastane vprašanje, kje je vzrok temu? Panj je bil pripravljen za roj, to so kazala znamenja. Preobrat vremena pa je zabranil rojenje, in tako so za roj pripravljene čebele staro rodovitno matico umorile ter se začele zanimati za novo nastavljeno matično zalego, iz katere se v nekoliko dneh res izvlele mlade matice, tako da se dobo mesto prvega roja nekaj dni pozneje drugi roj z neoplojeno matico, katera je pa še mnogim nevarnostnim izpostavljena, predno se oplodi in začne potem nastavljati zalego.

Tega vsega pa se čebelarju ni potreba bati, ako čebelarji z novimi panji (na satnike). Ako se primeri, da je prvi roj kakorkoli zadržan, narediti se mora umeten roj, kateri je pa ravno toliko vreden, ako se naredi po pravilih, kolikor oni roj, kateri je rojil sam ter se je ogrenil z veje. Samo toliko je še celo boljši, da ti roj, katerega si napraviš sam, ne vzame toliko časa, kakor roji, ki so sami od sebe rojili.

Kdor samo to, kar je zgoraj opisano, tehtno premisli in preudari in ga je volja začeti umno čebelariti, gotovo si bode omislil vsaj za poskušnjo za letos kaka dva nova panja. Ker se je o tej stvari vže toliko pisalo in govorilo, nepotrebno se mi zdi jo nadaljevati. Edino to naj še rečem, da pravega čebelarja si še misliti ne morem s starimi panji. Saj novi panji tudi niso mnogo dražji mimo starih. Naredi jih lahko vsak vaški mizar. „Krivčev“.

Napake o napajanju naše domače živine.

Prav pogostoma govore in pišejo o napačni živinski klaji, malo glasov pa čujemo o napačni pijači, po kateri vender živini nakopljejo stokrat in stokrat bolezni. Naj torej malo več izpregovorimo o škodljivi pijači.

Škodljiva mora pijača biti ne samo, če je dobiva živina preveč ali premalo, ampak tudi če je preveč sparjena ali premrzla, potem če so v njej kake škodljive reči raztopljene, in če živina ne dobiva klaji primerne pijače.

Preveč dobiva živina pijače le malokdaj, ker se je sama varuje; če jo vender le primorajo okoliščine, da pije preveč, to si pokvari prebavila, stanjša redilni sok, in krvi se primeša preveč vodenih delov; iz tega pa izvira, da postane prebavljanje bolj leno in topo, da se napravlja slab, voden redilen sok, in da se živina pomehkuži. Zlasti ovcam, katere postanejo žejne po požitju obili soli, je preveč vode nevarno.

Veliko večkrat se zgodi in je tudi veliko škodljiveje če živino žeja; zavorjo tega trpi posebno prebavljanje, — kajti v dobro prebavljanje je primerna mera vode neogibno potrebna, — redilni sok postane pregost; popijalnice ga ne morejo posrkati, in torej zastaja dalj

čzsa v želodcu in čevih. Zavorjo tega se vsi telesni soki zgostijo, posebno pa v jetrih, po jetrnih žilah in trebušnih limfatiških žlezah, in naposled se lahko vnamejo in otrde ti deli. Vodene, sluzaste in tudi druge izceje zastajajo, in vsa životna opravila postanejo bolj lena.

Posebno škodljivo je pa živini, če stori v veliki vročini veliko hoje in trpi žejo, ker pri tem izgubi že brez tega po pomnoženem kožnem hlapenju mnogo vodenih delov, in napravijo se torej zgoraj imenovane premembe pri živini še rajše, in posebno kri se rada razkroji, in napravijo se mnogovrstne krvne bolezni (vrančni prisad ali črm).

Pregorka, sparjena pijača pomnoži občutljivost sopilnih in prebavilnih delov, tako, da prav lahko zbole, če se le nekoliko prehlade; pomnoži tudi vse telesne izceje, raztegne vse organske dele in jih zavorjo tega slabi in mehča.

Premrzla pijača je pa toliko bolj škodljiva, kolikor bolj je živina segreta; torej je najškodljivejša, če se je živina zelo segrela od dolge hoje ter jo pije zelo goltno in požrešno. Taka mrzla pijača stori segreti živini tiste premembe, katerih smo že pri prehlajenju omenili; posebno pa trpe stopila in prebavila, in iz tega se napravi lahko krvni naval in vnetje teh delov.

Vodi so večkrat gnijoči živalski in rastlinski deli primešani, ali v njej razne soli raztopljene. Taka pijača je posebno takrat zelo škodljiva, kedar je dalj časa stala in se sparila, take luže ali mlake živina časi zavorjo tega pije rada, ker je v njih mnogo človeške scalnice, in ker naši živini soli pomanjkuje zelo, primorana je celo tako škodljivo gnojnico piti. S tem se radi telesni soki spridijo, kri se lahko razkroji, živina pomehkuži, in mnogovrstne prebavilne bolezni se morejo napraviti. O hudi vročini je napajanje živine v tacih lužah zelo nevarno.

Razne reči.

* Izvrsten gnoj vrtom je cestno blato, ki pa ima še to prednost, da je zelo ceno. Kakor se pri nas še mnogo gnojilnih snovi pogublja brez koristi, tako se tudi cestno blato. Cestno blato, zlasti po vaških in srenjskih potih, je veliko vredno. V njem so razen rudninskih gnojil gnili ostanki rastlinski ter mnogo živalskega blata. Ako cestno blato skrbno zbiramo, mešamo na kompostu ali ga kar naravnost s prstjo pomešamo, dobimo gnojilo, ki je mnogim zelenjadnim in lepotičnim rastlinam dosti bolj hasnivo nego hlevski gnoj. Razumen vrtnar porabi naj torej skrbno ta gnoj, ako ga le ima.

* Ako naročiš drevja, pa je na potu zmrzavalo, bodi posebno previden, kadar ga dobiš. Nesi drevje v slamo povito, kakor ga dobiš, na temen in primerno gorak kraj, kjer ostani toliko časa zavito, da se odtaja. Potem ga odveži in prispi v prst. Preglej pa drevje natančno, koliko je trpelo od mraza. Koder je zmrzlo, je rdečkasto rjavo.